

Г.С. Майдуда, аспір.

Житомирський національний агроекологічний університет

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ НА ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

(Представлено д.е.н., проф. Цаль-Цалько Ю.С.)

Проаналізовано роль і значення управлінського обліку в системі управління підприємством. Встановлено, що управлінський облік є ефективним інструментом управління в ринкових умовах господарювання. Досліджено необхідність побудови системи управлінського обліку з метою інформаційного забезпечення механізму управління витратами на відтворення виробничої потужності основних засобів на підприємстві. Визначено, що бюджетування витрат на відтворення основних засобів є одним з ефективних напрямків системи управління сільськогосподарськими підприємствами на мікрорівні. На основі проведеного дослідження сформовано різні види бюджетів щодо формування системи відтворення основних засобів та обґрунтовано доцільність їх застосування, оскільки бюджетування у системі відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств сприяє росту ефективності використання основних засобів та оптимізації структури витрат на їх відтворення, що може забезпечити зростання ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: *управлінський облік; просте та розширене відтворення основних засобів; бюджетування; бюджет.*

Постановка проблеми. Ринкові умови господарювання передбачають впровадження комплексу заходів, що спрямовані на підвищення ефективності господарювання та рентабельності всіх галузей економіки, раціональне й ефективне використання матеріально-технічних і фінансових ресурсів.

Ефективний розвиток сільського господарства значною мірою залежить від стану матеріально-технічної бази та головної її ланки – основних засобів, якісного їх складу, а також раціонального співвідношення та відтворення. Основні засоби є основою продуктивних сил сільського господарства. Вони забезпечують належне функціонування підприємства. © Г.С. Майдуда, 2015. Емпіричне зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення продуктивності праці, зниження собівартості продукції.

В нинішній час особливу увагу необхідно приділяти процесу відтворення основних засобів, оскільки виробництво високоякісної та конкурентоспроможної продукції, мінімізація виробничих витрат, підвищення техніко-технологічного рівня виробництва можливе лише при оптимальній структурі основного капіталу, а також забезпеченні процесу його відтворення.

Для успішного функціонування виробництва та отримання прибутку необхідними умовами є раціональне використання матеріально-технічної бази та вміле керівництво як окремими виробничими процесами, так і господарською діяльністю в цілому. Для здійснення цього керівництву підприємства необхідне надання точної, оперативної, повної, достовірної та своєчасної інформації щодо забезпеченості підприємства основними засобами, а також формування системи їх відтворення. Всі ці відомості може надавати система управлінського обліку.

Система обліку як частина загальної інформаційної системи суб'єкта господарювання має максимально задовольняти потреби управлінців. Адже лише за рахунок релевантної інформації можна уникнути невизначеності, що збільшує ризик прийняття неправильних управлінських рішень у процесі господарської діяльності підприємства.

Сучасні методи управління господарством та виробництвом вимагають більш детальної організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Управлінський облік призначений для надання достовірної і повної інформації, що необхідна для прийняття правильних та ефективних управлінських рішень самого підприємства.

В той час, коли велику питому вагу в структурі необоротних активів підприємства займають основні засоби, від кількості та ефективності використання яких багато в чому залежать фінансові результати діяльності підприємства, важливої актуальності набуває питання формування системи управлінського обліку відтворення основних засобів, які в процесі експлуатації зазнають фізичного та морального зносу і втрачають свої експлуатаційні якості. Тому в умовах ринкової економіки вивчення та використання передового вітчизняного та зарубіжного досвіду в області формування системи управління господарською діяльністю дозволить вирішити проблему відтворення виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження питань теорії і практики, організації та розвитку управлінського обліку належить вітчизняним вченим: І.А. Білоусовій, О.С. Бородкіну, Ф.Ф. Бутинцю, Б.І. Валуєву, С.Ф. Голову, М.Я.

Дем'яненко, З.В. Задорожному, Г.Г. Кірейцеву, М.В. Кужельному, Ю.Ю. Мороз, Л.В. Нападовській, А.В. Озеран, М.С. Пушкарю, П.Т. Саблуку, В.В. Сопку, Н.М. Ткаченко, Ю.С. Цаль-Цальку, М.Г. Чумаченку. Водночас певні аспекти господарської діяльності потребують подальшого дослідження, особливо в частині відтворення основних засобів на сільськогосподарських підприємствах.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності побудови системи управлінського обліку з метою інформаційного забезпечення механізму управління витратами на відтворення виробничої потужності основних засобів підприємства.

Загальною основою дослідження є діалектичний метод і системний підхід до вивчення економічних і управлінських процесів у системі організації управлінського обліку сільськогосподарських підприємств у процесі відтворення основних засобів, методи індукції, дедукції та моделювання.

Викладення основного матеріалу дослідження. Однією з проблем сільськогосподарського виробництва в Україні є фізична та моральна застарілість основних засобів, що є головним фактором скорочення матеріально-технічної бази галузі. В результаті цього діяльність сільськогосподарських підприємств стає неефективною, внаслідок чого знижується рівень конкурентоздатності аграрної продукції.

Основою виробництва на будь-якому сільськогосподарському підприємстві є основні засоби, які беруть безпосередню участь у процесі перетворення предметів праці в готову продукцію, забезпечують нормальні умови здійснення виробничого процесу, а також зберігання та переміщення товарно-матеріальних цінностей. Тому відсутність основних засобів робить неможливим виробництво продукції, виконання робіт або надання послуг [8].

Основні засоби – це матеріальні активи, що підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [9].

Функціонування основних засобів як чинників процесу праці здійснюється доти, доки вони мають свою споживчу вартість та зберігають матеріально-речовинну форму, яка є предметом використання їх у процесі виробничої діяльності [2]. Схему організації обліку основних засобів представлено на рисунку 1.

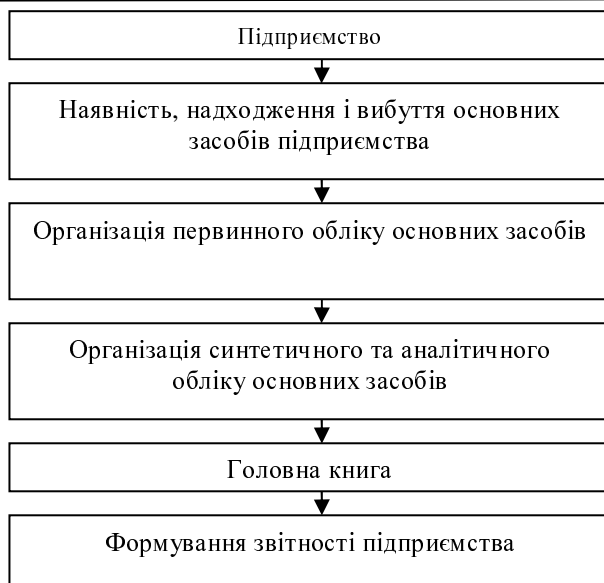

Рис. 1. Схема організації обліку основних засобів

Ринкові умови господарювання потребують принципово нових підходів до управління основними засобами. Сьогодні поліпшення використання даних об'єктів є одним із головних факторів розвитку економіки країни. Водночас в умовах ринкових відносин для підприємства важливо не просто забезпечити виробничий процес усіма необхідними основними засобами, але й своєчасно їх оновлювати.

Відтворення основних засобів – це процес постійного та неперервного оновлення й заміщення основних засобів у зв'язку з їх фізичним і моральним зносом. Відтворення основних засобів буває двох видів: просте й розширене. Під час простого відтворення здійснюється заміна окремих зношених частин основних фондів або заміна старого устаткування на аналогічне, тобто відновлюється колишня виробнича потужність.

Розширене відтворення – це таке відтворення, що передбачає розширення діючих основних засобів за рахунок збільшення їх кількості та поліпшення або придбання більш продуктивних та економічних основних засобів. Види та форми відтворення основних засобів представлено на рисунку 2.

У ринкових умовах господарювання особливого значення набуває вибір варіанта фінансування відтворення основних засобів, що

здійснюється з урахуванням таких чинників:

- здатність власних фінансових ресурсів забезпечити економічний розвиток підприємства у майбутньому;
- можливість розвитку відкритого і рівнодоступного ринку оперативного і фінансового лізингу в Україні;
- вартість довгострокового кредиту, порівняно з сумою прибутку, що очікується отримати основними засобами, які підлягають оновленню;
- рівень доступності довгострокового кредитування банківськими установами.

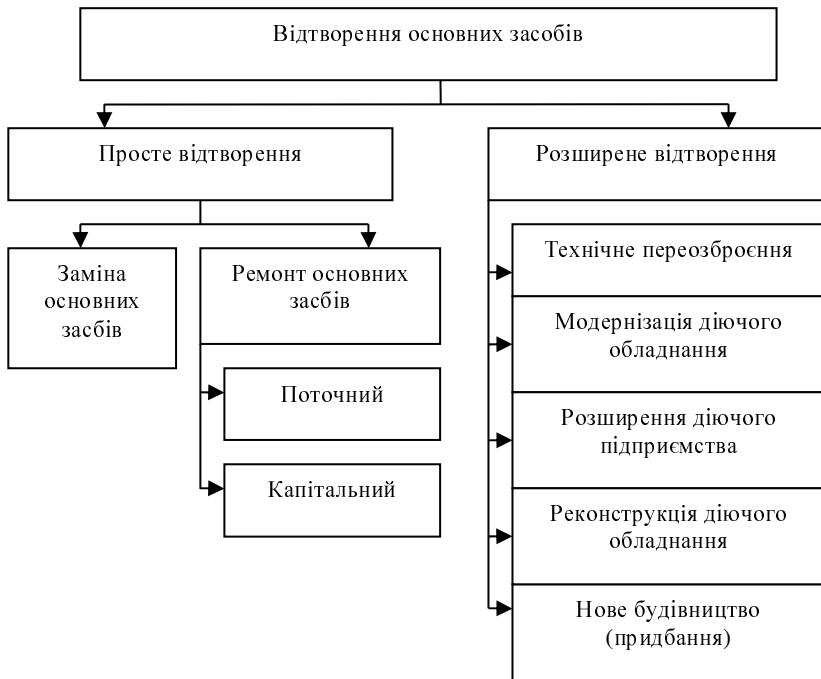

Рис. 2. Види та форми відтворення основних засобів

Роль основних засобів у процесі виробництва, особливості відтворення їх структури в сучасних умовах господарювання зумовлюють особливі вимоги до формування інформації про наявність, рух і використання основних засобів. Ринкова система управління потребує більш оперативної та комплексної інформації

щодо витрат на відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств. Тому важливого значення набуває порядок формування системи управлінського обліку витрат на відтворення основних засобів, що, в свою чергу, може сприяти позитивним змінам у господарській діяльності підприємств та соціально-економічному житті держави в цілому.

Реалії сьогодення обумовлюють зростання потреби в релевантній інформації, яка необхідна керівництву підприємства для планування, контролю та прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарської діяльності підприємства та відтворення його виробничого потенціалу.

Система управління господарською діяльністю сільськогосподарського підприємства має одне з ключових значень для ефективного функціонування сучасного аграрного виробництва. Для прийняття рішень з метою забезпечення ефективної діяльності суб'єктів господарювання необхідно використовувати економічну інформацію, одержання якої може забезпечувати управлінський облік, організація якого, відповідно, є важливим інструментом оцінки ефективності аграрного виробництва.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», внутрішньогосподарський (управлінський) облік – це система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством [10].

Основним завданням управлінського обліку є збір, обробка, зберігання та передача необхідної інформації для оперативного, підсумкового та стратегічного управління підприємством та прийняття оптимальних управлінських рішень з оптимізації господарського процесу шляхом регулювання активів, пасивів, витрат, доходів і фінансових результатів підприємства [14].

Кінцевою метою управлінського обліку сільськогосподарських підприємств буде допомога керівництву в досягненні стратегічної мети підприємства та відтворенні виробничого потенціалу. Тому управлінський облік є надзвичайно важливим і при здійсненні управлінського контролю, оскільки в сучасних умовах облікові дані є основним джерелом інформаційного забезпечення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств з метою прийняття обґрунтованих, точних та виважених управлінських рішень.

Основна мета управління ефективністю відтворення виробничої потужності основних засобів сільськогосподарських підприємств полягає в забезпеченні постійної технічної готовності та справності, а

також відповідної продуктивності засобів праці для забезпечення потреб аграрного виробництва, відповідно при мінімальних затратах живої праці. Все це, відповідно, досягається правильним визначенням обсягу і структури основних засобів, підвищенням ефективності їх використання в період експлуатації, своєчасним якісним проведенням технічного обслуговування, ремонту основних засобів, а також визначенням найбільш оптимального джерела відтворення основних засобів сільськогосподарського підприємства.

У частині відтворення основних засобів управлінський облік буде надавати інформацію щодо:

- середовища діяльності підприємства;
- документального оформлення та відображення в регістрах обліку надходження, внутрішнього переміщення й вибуття об'єктів основних засобів;
- збереження основних засобів;
- витрат на ремонт основних засобів, а також їх використання;
- обчислення та відображення в обліку сум амортизації;
- отримання документально обґрунтованих даних про наявність та рух основних засобів за місцями їх експлуатації, а також у розрізі осіб, відповідальних за її збереження;
- джерел відтворення основних засобів підприємства та їх планування;
- механізму забезпечення управління відтворенням основних засобів підприємства;
- оцінки рівня ефективності відтворення основних засобів підприємства;
- виявлення результатів від реалізації об'єктів основних засобів або іншого їх вибуття.

Будь-який вид економічної діяльності характеризується певними витратами, що впливають на собівартість продукції, розмір загального доходу підприємства, на рентабельність і самоокупність підприємства та на зміцнення його фінансового стану.

В умовах сучасного розвитку ринкових відносин особливого значення набувають проблеми управління витратами на відтворення основних засобів та відповідно й обліку як ключової інформаційної складової системи управління. Процес управління передбачає своєчасне отримання керівником повної, достовірної інформації, необхідної для прийняття оптимальних управлінських рішень. Тому виникає потреба у створенні такої обліково-інформаційної системи, яка б забезпечувала управлінців на всіх рівнях необхідною інформацією для прийняття рішень щодо відтворення виробничої

потужності основних засобів та досягнення стратегічної мети підприємства. Як один з ефективних напрямків системи управління для сільськогосподарських підприємств на мікрорівні є бюджетування витрат на відтворення основних засобів.

Бюджетування – це частина управлінського обліку і загальної технології управління, що забезпечує підприємствам можливість отримати переваги перед конкурентами через створення ефективної системи управління ресурсами [1].

Бюджети, що застосовуються підприємствами при здійсненні оперативного фінансового планування витрат, класифікуються за низкою ознак (рис. 3).

За видами витрат бюджети підприємства поділяються на бюджети поточних та капітальних витрат. Бюджет поточних витрат – це розпис поточних витрат, які здійснюються безперервно під час виробництва та відновлюються з джерел, за рахунок яких вони фінансуються; бюджет капітальних витрат – це бюджет нового будівництва, реконструкції і модернізації основних фондів, придбання обладнання та нематеріальних активів. Отже, мова йде про операційну та інвестиційну діяльність підприємства відповідно, тобто про операційні та інвестиційні бюджети підприємства [6].

За способом врахування витрат розрізняють поелементний та постатейний бюджети. Поелементний бюджет – розпис надходжень та видатків певного об'єкта бюджетування, у якому структура видатків формується за економічними елементами (матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші витрати).

Постатейний бюджет – розпис надходжень та видатків певного об'єкта бюджетування, у якому структура видатків формується за калькуляційними статтями (витрати на сировину, матеріали, комплектування, напівфабрикати, основна та додаткова заробітна плата робітників, відрахування на соціальні заходи, витрати на утримання та експлуатацію устаткування, загальновиробничі витрати, позаवиробничі витрати тощо) [7].

Рис. 3. Класифікація бюджетів витрат за основними класифікаційними ознаками

Бюджетування полягає у складанні основного бюджету суб'єкта господарювання, що являє собою виражені у грошовому та кількісному виразі маркетингові та виробничі плани, які потрібні для досягнення поставленої мети. Основний бюджет – це скоординований по усіх підрозділах та функціях план роботи підприємства в цілому, який об'єднує блоки окремих бюджетів та характеризує інформаційний потік для прийняття та контролю управлінських рішень [12].

Бюджетування як технологія управління розвитком підприємства дає можливість стратегічного, тактичного і оперативного управління діяльності сільськогосподарських підприємств в цілому та його структурних підрозділів зокрема для оптимізації джерел відтворення основних засобів аграрних підприємств.

Управлінський облік передбачає формування декількох бюджетів як в аналітичному (по окремих об'єктах основних засобів, які підлягають оновленню), так і в синтетичному порядку (що передбачає подання інформації в узагальненому вигляді та в грошовому вимірнику). Тому основним питанням, що має вирішуватися будь-яким підприємством при відновленні виробничої потужності елементів основного капіталу, є формування бюджету витрат на відтворення основних засобів.

У процесі проведеного дослідження нами було визначено необхідність розробки бюджету витрат на придбання основних засобів (за окремими об'єктами). Приклад бюджету витрат на придбання трактора Беларус-80.1 представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Бюджет витрат на придбання трактора Беларус-80.1

Витрати	Сума, грн.
Вартість придбаного трактора	93000,00
Вартість послуг сторонньої організації з транспортування трактора в господарство	1350,00
Вартість палива на обкатку трактора	200,00
Сума нарахованої оплати праці з відрахуваннями на соціальні заходи трактористу, зайнятому на обкатці трактора	170,00
Вартість витрат на відрядження, пов'язаних з придбанням трактора	60,00
Разом	94780,00

У даному бюджеті запропоновано відображати суми витрат за відповідними статтями витрат, що безпосередньо пов'язані з придбанням основних засобів.

Сільськогосподарські підприємства купують основні засоби, що потребують і не потребують монтажу, переважно за рахунок коштів капітальних інвестицій.

Витрати на придбання машин і обладнання, що не вимагає монтажу, – трактори, комбайни, сільськогосподарські машини,

транспортні засоби та ін., а також обладнання, яке вимагає монтажу, але призначене для постійного запасу, обліковують на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» та на окремих аналітичних рахунках субрахунка 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». Вартість придбаних основних засобів складається з їх купівельної вартості згідно з рахунками постачальників, витрат на транспортування, витрат на консультаційні, інформаційні, посередницькі послуги, витрат на встановлення, монтаж та налагодження, витрат на послуги спеціалізованих підприємств та фахівців (інженерів, юристів та інших) і становить їх історичну (первісну) вартість.

Оскільки діяльність аграрних підприємств безпосередньо пов'язана з формуванням витрат як у рослинництві, так і в тваринництві виникає об'єктивна необхідність формування бюджету витрат на формування основного стада (табл. 2).

Таблиця 2

Бюджет витрат на формування основного стада

Витрати	Сума, грн.
Вартість закуплених тварин	48000,00
Вартість послуг власного автотранспорту з доставки тварин у господарство	850,00
Витрати на відрядження водія і зоотехніка, пов'язані з придбанням худоби	120,00
Разом	48970,00

Витрати на формування основного стада складають особливу групу капітальних вкладень у сільськогосподарських підприємствах. Їх обліковують на субрахунку 155 «Придбання (виращування) довгострокових біологічних активів», всередині якого відкривають окремі аналітичні рахунки за видами тварин: «Велика рогата худоба», «Свині», «Вівці» тощо. Формування основного стада може здійснюватись як за рахунок молодняку, вирощеного в своєму господарстві, так і за рахунок придбаної продуктивної і робочої худоби. До витрат на формування основного стада належать вартість молодняку худоби, вирощеного в своєму господарстві, яка складається з його балансової вартості на початок року; коштів, оплачених за рахунками-фактурами постачальника за придбані дорослі тварини; витрат на транспортування тварин до господарства та ін.

Поліпшення стану основних засобів є важливим резервом

підвищення ефективності діяльності господарюючих суб'єктів. Низькі темпи оновлення об'єктів основних засобів обумовлюють необхідність відтворення спрацьованих елементів до того часу, коли кожний з цих об'єктів стане непридатним для подальшого використання. Часткове відновлення основних засобів потребує періодичного їх ремонту.

Витрати на ремонт є ключовим елементом у структурі складових визначення фінансового результату суб'єкта господарювання, на який управлінський персонал підприємства має звертати увагу в першу чергу під час планування своєї діяльності в перспективі.

Бюджетування витрат на ремонт основних засобів слід впроваджувати з метою оптимізації процесу прийняття управлінських рішень. Завдяки бюджетуванню витрат на ремонт досягається їх мінімізація, а також зменшення нерациональних витрат, оскільки аналізуються не лише досягнуті результати і понесені витрати, але й здійснюється попередній їх контроль. Основною формою планування витрат підрозділів як центрів відповідальності є складання їх бюджетів. Бюджет витрат цеху представлено в таблиці 3.

Бюджет складають на основі виробничої програми підрозділу та відповідної нормативної бази, а також цін і тарифів на ресурси. Структурно він може будуватися за статтями витрат. Постатейний кошторис дає можливість узгодити його з кошторисом непрямих витрат (загальновиробничими витратами), а також калькуляціями на окремі вироби підрозділу.

Бюджет витрат цеху на 2015 р., тис. грн.

Стаття витрат	План на рік	У тому числі по кварталах			
		I	II	III	IV
Матеріали (за вирахуванням доходів)	3185,00	790,00	798,00	798,0	799,00
Куповані вироби і напівфабрикати	2265,00	562,00	565,00	568,00	570,00
Паливо й енергія на технологічні потреби	563,00	140,00	140,00	141,00	142,00
Основна заробітна плата виробничих робітників	1800,00	450,00	450,00	450,00	450,00
Додаткова заробітна плата виробничих робітників	170,00	425,00	425,00	425,00	425,00
Відрахування на соціальні заходи	739,00	184,00	185,00	185,00	185,00
Загальновиробничі витрати	3743,00	931,00	934,00	935,00	943,00
У тому числі: витрати на утримання і експлуатацію машин та устаткування	2301,00	510,00	594,00	595,00	602,00
Витрати на організацію і управління виробництвом	1361,00	340,00	340,00	340,00	341,00
Разом	16127,00	4332,00	4431,00	4437,00	4457,00

Бюджети ремонтних робіт створюються і затверджуються відповідно до існуючої схеми документообігу в межах управлінського обліку. Створення системи управлінського обліку, що дозволяє контролювати витрати на проведені ремонти, і чітке планування ремонтних робіт дають можливість значно знизити витрати в цілому по підприємству.

Отже, застосування методу бюджетування витрат на ремонт об'єктів основних засобів має передбачати систему мотивацій як

одного із напрямків удосконалення контролю. Рекомендовано впроваджувати його на рівні структурних підрозділів підприємства. Впровадження системи ремонтів сприяє підвищенню продуктивності праці при виробництві ремонтних робіт, зниженню їх собівартості.

Оскільки є різні види відтворення основних засобів, нами запропоновано здійснювати формування Зведеного бюджету витрат по підприємству за видами відтворення (табл. 4).

Таблиця 4
Зведений бюджет витрат по підприємству за видами відтворення

Вид відтворення Статті витрат	Капітальний ремонт	Нове будівництво (придбання)	Технічне переозброєння	Модернізація діючого обладнання	Реконструкція діючого обладнання	Разом
Витрати на оплату праці	1700,00	2300,00	1650,00	1650,00	2000,00	9300,00
Паливо та мастильні матеріали	1200,00	2500,00	1000,00	1000,00	1200,00	6900,00
Сировина та матеріали	1000,00	5000,00	2000,00	2000,00	1000,00	11000,00
Роботи та послуги	1500,00	2500,00	1000,00	1000,00	1500,00	7500,00
Розрахунки з постачальниками	5000,00	150000,00	50000,00	50000,00	50000,00	305000,00
Інші витрати	1000,00	1200,00	1200,00	1200,00	1250,00	5850,00
Разом	11400,0	163500,00	56850,00	56850,0	56950,0	345550,00

Зведений бюджет витрат на відтворення основних засобів представляє собою план, який координує блоки окремих бюджетів. У такому бюджеті за відповідними статтями витрат та видами відтворення здійснюється відображення відповідних сум витрат. Даний вид бюджету доцільно формувати за кожним підрозділом підприємства.

Отже, роль бюджетування у системі відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств насамперед полягає у тому, що воно сприяє росту ефективності використання основних засобів та оптимізації структури витрат на їх відтворення, що може забезпечити зростання ефективності діяльності підприємства.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Запровадження

системи бюджетування витрат на відтворення основних засобів стає об'єктивною необхідністю, яка має забезпечити підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу та відтворення виробничої потужності суб'єкта господарювання. У подальшому мають бути проведенні ґрунтовні дослідження щодо визначення практичності використання бюджету відтворення основних засобів вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами.

Список використаної літератури:

1. Андрушків Б.М. Основи менеджменту : підручник / Б.М. Андрушків, О.Є. Кузьмін. – Львів : Світ, 1995. – 295 с.
2. Бондаренко Н. Основні фонди: облік та оподаткування / Н.Бондаренко, Н.Власьк // Вісник податкової служби України. – 2010. – № 16 (588). – С. 3–4.
3. Герасименко Ш.М. Про методи обліку витрат в умовах ринку / Ш.М. Герасименко // Проблемы повышения эффективности функционирования предприятий различных форм собственности : сб. науч. тр. Дон-ГАУ, 2001. – С. 126–132.
4. Губарик О.М. Модифікація методології обліку витрат і калькулювання собівартості нових (інноваційних) продуктів / О.М. Губарик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/20101008/2_gubar.htm.
5. Аспекти управлінського обліку експлуатації основних засобів / О.Г. Красота, В.І. Гринь, О.М. Кравець, Т.Пономаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2010/01/105.pdf>.
6. Кузьмін О.Є. Бюджетування зовнішньоекономічної діяльності підприємства / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, Л.С. Ноджаск. – Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2006. – 352 с.
7. Мельник О.Г. Класифікація та призначення бюджетів підприємства / О.Г. Мельник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua>.
8. Оваденко В.О. Підвищення ефективності використання та відтворення основних виробничих фондів підприємства (за матеріалами підприємств сільськогосподарського машинобудування України) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 «Економіка підприємства і організація виробництва» / В.О. Оваденко ; Київський нац. екон. ун-т. – К., 2005. – 19 с.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні

- засоби» ; затв. наказом Мін-ва фінансів України від 27.04.2000 р. № 92, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www/zakon.rada.gov.ua>.
11. *Славников Д.В.* Target costing как метод целевого стратегического управления затратами / *Д.В. Славников* [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.mevriz.ru/articles/2005/6/3939.html>.
12. *Турій О.В.* Бюджетне планування / *О.В. Турій* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/9666/1/90.pdf>.
13. *Цаль-Цалько Ю.С.* Управлінський облік : підручник / *Ю.С. Цаль-Цалько, Ю.Ю. Мороз, Н.І. Цегельник*. – Житомир : ПП «Рута», 2015. – 632 с.
14. *Фольмут Х.Й.* Инструменты контролинга от А до Я / *Х.Й. Фольмут* ; пер. с нидер. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 389 с.

МАЙДУДА Ганна Сергіївна – аспірант Житомирського національного агроекологічного університету.

Наукові інтереси:

– обліково-аналітичне забезпечення відтворення основних засобів підприємств;

– управлінський облік витрат на відтворення основних засобів.

Тел.: (097) 425–14–08.

E-mail: anna.mayduda@gmail.com.

Стаття надійшла до редакції 20.02.2015.